

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 15 листопада 2024 р. № 1338

КРИТЕРІЇ
встановлення інвалідності

Загальні положення

1. Ці критерії застосовуються для встановлення груп інвалідності.
2. У цих критеріях терміни вживаються в такому значенні:

анатомічний дефект - незворотна морфологічна вада, стійкий необоротний наслідок травм, оперативних втручань, вад розвитку (спотворень), що значимо обмежують життєдіяльність в одній із категорій життєдіяльності;

кваліфікація - рівень підготовленості, майстерності, ступінь готовності до виконання праці за визначеною спеціальністю або посадою, що визначається розрядом, класом чи іншими атестаційними категоріями;

професія - рід трудової діяльності людини, яка володіє комплексом спеціальних знань, практичних навичок, одержаних шляхом спеціалізованої освіти, навчання або досвіду, які дають можливість здійснювати роботу в певній сфері виробництва;

реабілітаційний потенціал - комплекс біологічних, психофізіологічних і соціально-психологічних характеристик людини, а також факторів соціального середовища, що дають змогу реалізувати її потенційні можливості до реабілітації;

реабілітаційний прогноз - передбачувана ймовірність реалізації реабілітаційного потенціалу та передбачуваний рівень інтеграції осіб з інвалідністю у суспільство, який визначається не тільки рівнем і змістом реабілітаційного потенціалу, а й реальними можливостями застосування для його реалізації сучасних реабілітаційних технологій, засобів і методів;

спеціальність - сукупність набутих шляхом спеціальної підготовки та досвіду роботи знань, умінь та навичок, необхідних для виконання певного виду трудової діяльності в межах такої професії;

спеціально створені умови - комплекс заходів, що забезпечують необхідні для особи з інвалідністю умови та режим праці.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України “Про реабілітацію у сфері охорони здоров’я”, “Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”, інших нормативно-правових актах.

3. Відповідно до Положення про експертні команди з оцінювання повсякденного функціонування особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2024 р. № 1338 “Деякі питання запровадження оцінювання повсякденного функціонування особи”, встановлення інвалідності відбувається під час проведення оцінювання повсякденного функціонування особи.

Класифікація основних видів порушення функцій

4. До основних видів порушення функцій та структур організму людини, які визначаються під час оцінювання повсякденного функціонування особи, належать:

1) порушення психічних функцій (сприйняття, уваги, пам’яті, мислення, мови, емоцій, волі);

2) порушення сенсорних функцій (зору, слуху, нюху, дотику, больової, температурної та інших видів чутливості);

3) порушення статодинамічних функцій (голови, тулуба, кінцівок, рухливих функцій, статички, координації руху);

4) порушення функції кровообігу, дихання, травлення, виділення, обміну речовин та енергії, внутрішньої секреції, імунітету тощо;

5) мовні порушення (не обумовлені психічними розладами), порушення голосоутворення, форми мови - порушення усної (ринолалія, дизартрія, заїкання, алалія, афазія) та письмової (дисграфія, дислексія), вербальної та невербальної мови;

6) порушення, які викликають спотворення (деформація обличчя, голови, тулуба, кінцівок, які призводять до зовнішнього спотворення, аномальні дефекти травного, сечовидільного, дихального трактів, порушення розмірів тулуба).

Класифікація основних критеріїв життєдіяльності та ступенів їх вираженості

5. Ступінь обмеження життєдіяльності визначається як величина відхилення від нормальної функціональності особи, що впливає на її здатність здійснювати основні життєві активності. Таке визначення базується на об’єктивних критеріях, що включають функціональні, соціальні та психологічні аспекти.

Виділяються чотири основні ступені обмеження життєдіяльності:

легкий ступінь обмеження - особа має незначні труднощі у виконанні деяких повсякденних завдань, але здатна справлятися з основними функціями без сторонньої допомоги;

помірний ступінь обмеження (1 ступінь) - особа має помітні труднощі у виконанні повсякденних завдань, таких як навчання, робота, спілкування, орієнтація, контроль за поведінкою, пересування та самообслуговування;

виражений ступінь обмеження (2 ступінь) - особа стикається з істотними труднощами у виконанні більшості основних активностей, що може включати значні обмеження у

навчанні, роботі, спілкуванні та самообслуговуванні, які вимагають регулярної допомоги або спеціальних заходів для покращення якості життя;

значний ступінь обмеження (3 ступінь) - особа має серйозні порушення функцій органів і систем, що призводять до неможливості або істотного зниження здатності виконувати основні життєві функції, що супроводжується потребою в сторонній допомозі для забезпечення базових потреб, таких як догляд, харчування та пересування.

6. До критеріїв життєдіяльності людини належать: здатність до самообслуговування, пересування, орієнтації, контролю своєї поведінки, спілкування, навчання, виконання трудової діяльності.

Здатність до пересування - можливість ефективно пересуватися у своєму оточенні (ходити, бігати, долати перепони, користуватися особистим та громадським транспортом), зокрема з використанням допоміжних засобів реабілітації.

До параметрів оцінки здатності пересування належать: характер ходьби, темп пересування, відстань, яку долає хворий, здатність самостійно користуватись транспортом, потреба у допомозі інших осіб під час пересування, зокрема з використанням допоміжних засобів реабілітації.

Існують такі ступені обмеження здатності до пересування:

нормальна здатність до пересування (відсутність обмеження) - особа здатна пересуватися без обмежень: ходити, бігати, долати перепони, користуватися особистим та громадським транспортом. Показниками оцінки є темп пересування понад 100 метрів на хвилину та більше, здатність долати 500 метрів та більше без втоми, результат виконання шестихвилинного тесту ходьби - понад 500 метрів;

легкий ступінь обмеження - особа може пересуватися з незначними труднощами, такими як незначне уповільнення темпу або потреба в коротких перервах на довгих відстанях. Особи з легким обмеженням можуть самостійно користуватися особистим та громадським транспортом, але іноді потребують допомоги. Показниками оцінки є темп пересування 60-100 метрів на хвилину, здатність долати 200-500 метрів із можливими перервами, результат виконання шестихвилинного тесту ходьби - 300-500 метрів;

помірний ступінь обмеження (1 ступінь) - особа може пересуватися, але з деякими труднощами, це може включати повільніший темп, потребу в коротких перервах на довгих відстанях або невеликі труднощі під час долаття перепон. Вони можуть самостійно користуватися особистим та громадським транспортом, але іноді потребують допомоги. Показниками оцінки є темп пересування 20-59 метрів на хвилину, здатність долати до 200 метрів лише з допомогою (палиці, ходунків або інших допоміжних засобів реабілітації), результат виконання шестихвилинного тесту ходьби - 100-300 метрів;

виражений ступінь обмеження (2 ступінь) - особа має значні труднощі під час пересування, наприклад, може ходити лише на короткі відстані або потребувати допомоги під час використання сходів. Темп пересування повільний, можливість користуватися особистим та громадським транспортом суттєво обмежена і особа може потребувати регулярної допомоги інших. Показниками оцінки є темп пересування 20-59 метрів на хвилину, здатність долати до 200 метрів лише з допомогою (палиці, ходунків або інших

допоміжних засобів реабілітації), результат виконання шестихвилинного тесту ходьби 100-300 метрів;

значний ступінь обмеження (3 ступінь) - особа не здатна пересуватися, або здатна з серйозними обмеженнями чи в певних умовах, наприклад, за допомогою інвалідного візка. Характер ходьби може бути нестабільним, темп - дуже повільним або взагалі відсутнім. Здатність самостійно користуватися транспортом відсутня і особа потребує постійної допомоги. Показниками оцінки є практично відсутній темп пересування (0-20 метрів на хвилину), здатність долати менше 100 метрів лише із сторонньою допомогою або крісла колісного, результат виконання шестихвилинного тесту ходьби - менше 100 метрів або неможливість виконання тесту без сторонньої допомоги.

Здатність до самообслуговування - можливість ефективно виконувати соціально-побутові функції і задовольняти потреби без допомоги інших осіб.

Параметром оцінки здатності до самообслуговування є інтервал часу, через який виникає потреба в допомозі, та обсяг дій, які особа здатна виконувати щодо самообслуговування.

Існують такі ступені обмеження здатності до самообслуговування:

нормальна здатність до самообслуговування (відсутність обмеження) - особа здатна до самообслуговування без будь-якої допомоги інших, включаючи особисту гігієну, приготування їжі, одягання та інші щоденні завдання;

легкий ступінь обмеження - особа потребує допомоги від одного до кількох разів на тиждень для виконання деяких завдань самообслуговування, наприклад, приготування їжі або нагадування про прийом лікарських засобів;

помірний ступінь обмеження (1 ступінь) - особа потребує використання допоміжних засобів, регулярної допомоги один чи кілька разів на день для виконання окремих завдань, пов'язаних з особистою гігієною, одяганням, приготуванням їжі або іншими щоденними активностями, що може передбачати підтримку у плануванні дій або безпосередню допомогу;

виражений ступінь обмеження (2 ступінь) - особа потребує допомоги в самообслуговуванні приблизно кожні 30-60 хвилин протягом дня та використання допоміжних засобів. Допомога зосереджена на виконанні базових щоденних завдань, таких як харчування, прийом ліків та пересування;

значний ступінь обмеження (3 ступінь) - особа не здатна до самообслуговування або потребує постійної допомоги протягом дня у більшості видів діяльності через серйозні обмеження у здатності до самообслуговування, що може включати повну залежність від сторонньої допомоги для виконання основних завдань.

Здатність до орієнтації - можливість самостійно орієнтуватися у просторі та часі, мати уяву про навколишні предмети. Основними системами орієнтації є зір та слух (за умови нормального стану психічної діяльності та мови).

Параметром оцінки здатності до орієнтації є можливість розрізнити зорові образи людей та предметів на відстані, що збільшується, і в різних умовах (наявність або

відсутність перешкод, знайомство з обстановкою), розрізняти звуки та усну мову (слухова орієнтація) за відсутності або наявності перешкод і ступеня компенсації порушення слухового сприйняття усної мови іншими способами (письмо, невербальні форми), необхідності використання технічних засобів для орієнтації та допомоги інших осіб у різних видах повсякденної діяльності (у побуті, навчанні, на виробництві).

Існують такі ступені обмеження здатності до орієнтації:

нормальна здатність до орієнтації (відсутність обмеження) - особа не має жодних обмежень у сприйнятті зору та слуху, може повністю використовувати свої органи чуття без жодних труднощів, не потребує жодних допоміжних пристроїв або сторонньої допомоги;

легкий ступінь обмеження - особа має незначні труднощі в сприйнятті зору або слуху, які неістотно впливають на повсякденне життя, можуть використовуватися окуляри або слухові апарати у певних ситуаціях, але не потребують регулярної сторонньої допомоги;

помірний ступінь обмеження (1 ступінь) - особа має значні труднощі в сприйнятті зору та/або слуху, які вимагають адаптацій у повсякденному житті, постійно використовує окуляри та/або слухові апарати та потребує сторонньої допомоги для орієнтації в нових умовах або ситуаціях;

виражений ступінь обмеження (2 ступінь) - особа має серйозні порушення зору та/або слуху, які суттєво впливають на здатність до самостійного функціонування, постійно використовує окуляри або слухові апарати, регулярно використовує допоміжні засоби реабілітації та/або медичні вироби для адаптації і потребує сторонньої допомоги для виконання основних життєвих завдань;

серйозний ступінь обмеження (3 ступінь) - особа не здатна до орієнтації (дезорієнтація) або має вкрай серйозні порушення зору та/або слуху, які унеможливають нормальну життєдіяльність без сторонньої допомоги, постійно потребує допоміжних засобів реабілітації та/або медичних виробів, але такі засоби не забезпечують повної функціональності, а також потребує постійної допомоги для всіх видів діяльності.

Здатність до спілкування (комунікативна здатність) - можливість установлювати контакти з іншими людьми та підтримувати суспільні взаємозв'язки (порушення спілкування, пов'язані з розладом психічної діяльності, тут не розглядаються).

Основним засобом комунікації є усна мова, допоміжним - читання, письмо, невербальна мова (жестова, знакова).

Параметри оцінки - характеристика кола осіб, з якими можлива підтримка контактів, а також потреба у допомозі інших осіб у процесі навчання та трудової діяльності.

Існують такі ступені обмеження здатності до спілкування:

нормальна здатність до спілкування (відсутність обмеження) - особа здатна самостійно встановлювати контакти з будь-яким колом осіб, ефективно підтримує суспільні зв'язки в будь-якому середовищі без обмежень або допоміжних засобів;

легкий ступінь обмеження - особа здатна спілкуватися в більшості ситуацій, але може потребувати допомоги або підказок у нових, стресових або незнайомих ситуаціях.

Підтримує контакти з обмеженим колом осіб і інколи потребує допоміжних засобів (наприклад, письмових нотаток);

помірний ступінь обмеження (1 ступінь) - особа здатна до спілкування з обмеженим колом знайомих осіб, часто потребує допоміжних засобів (читання з губ, письмові інструкції) або допомоги для підтримання контакту, наявні труднощі у суспільній взаємодії на робочому місці чи під час навчання;

виражений ступінь обмеження (2 ступінь) - особа здатна спілкуватися тільки з дуже вузьким колом осіб (наприклад, з близькими родичами або доглядачами), для підтримки контактів постійно потребує допомоги інших осіб або допоміжних засобів. Невербальна комунікація використовується значно частіше, ніж усна;

серйозний ступінь обмеження (3 ступінь) - особа не здатна до спілкування або практично не здатна до самостійного спілкування через значні обмеження; всі контакти можливі лише за допомогою інших осіб або спеціальних засобів комунікації (наприклад, комунікативних пристроїв), встановлення контактів у суспільстві є майже неможливим.

Здатність контролювати свою поведінку - можливість поводитися відповідно до морально-етичних і правових норм суспільного середовища.

Параметри оцінки - здатність усвідомлювати себе і дотримуватися установлених суспільних норм, ідентифікувати людей та об'єкти і розуміти стосунки між ними, правильно сприймати, інтерпретувати і адекватно реагувати на традиційну і незвичну ситуації, дотримуватися особистої безпеки і охайності.

Існують такі ступені обмеження здатності контролювати свою поведінку:

нормальна здатність контролю поведінки (відсутність обмеження) - особа повністю усвідомлює свої дії, здатна дотримуватися встановлених суспільних норм, ідентифікувати людей та об'єкти, а також адекватно реагувати як на звичні, так і на нові ситуації. Забезпечує особисту безпеку і охайність без будь-яких обмежень або сторонньої допомоги;

легкий ступінь обмеження - особа в основному здатна контролювати свою поведінку та дотримуватися норм, але може потребувати іноді допомоги або підказок у незнайомих ситуаціях. Може незначно відхилятися від соціальних норм у стресових умовах або нових обставинах, але зберігає здатність забезпечувати особисту безпеку і охайність;

помірний ступінь обмеження (1 ступінь) - особа здатна контролювати свою поведінку лише у звичних обставинах, часто потребує допомоги для дотримання суспільних норм і підтримки адекватної реакції на складні або незвичні ситуації. Може відчувати труднощі з особистою безпекою або охайністю, але з підтримкою може справлятися з такими завданнями;

виражений ступінь обмеження (2 ступінь) - особа відчуває значні труднощі з контролем поведінки та дотриманням норм, потребує постійного контролю та допомоги навіть у звичних ситуаціях, може мати проблеми з розумінням оточення та ідентифікацією людей і об'єктів, здатність забезпечувати особисту безпеку і охайність значно обмежена;

серйозний ступінь обмеження (3 ступінь) - особа не здатна або практично не здатна контролювати свою поведінку відповідно до соціальних норм і потребує постійного

нагляду та допомоги. Може не розпізнавати знайомих людей та об'єкти, втрачає здатність забезпечувати особисту безпеку і охайність, а реакції на навколишнє середовище є неадекватними і непередбачуваними.

Здатність до навчання - можливість сприймати, засвоювати та накопичувати знання, формувати навички і уміння (побутові, культурні, професійні та інші) у цілеспрямованому процесі навчання. Можливість професійного навчання - здатність до оволодіння теоретичними знаннями і практичними навичками та умінням конкретної професії.

Параметри оцінки - можливість навчатися у звичайних або спеціально створених умовах (спеціалізований заклад освіти або група, навчання в домашніх умовах тощо); обсяг програми, строки і режим навчання; можливість освоєння професій різного кваліфікаційного рівня або тільки окремих видів робіт; необхідність використання допоміжних засобів реабілітації та/або медичних виробів із залученням допомоги інших (крім викладача) осіб.

Існують такі ступені обмеження здатності до навчання:

відсутність обмежень здатності до навчання - особа здатна навчатися у звичайних умовах без сторонньої допомоги, повністю засвоювати програму будь-якого рівня, включаючи професійні знання та навички, відповідно до звичайного режиму навчання;

легкий ступінь обмеження - особа може засвоювати програму в звичайних умовах, однак потребує незначного коригування освітнього процесу (додаткові пояснення, подовжені строки навчання), а також іноді може потребувати допомоги спеціаліста для засвоєння складних або нових понять;

помірний ступінь обмеження (1 ступінь) - особа потребує додаткових умов для навчання в закладах загального типу за умови дотримання спеціального режиму освітнього процесу та/або з використанням допоміжних засобів, за допомогою інших осіб (крім персоналу, що навчає), може засвоювати обмежену програму, яка адаптована під її потреби, з подовженими строками навчання та періодичною допомогою сторонніх осіб (крім персоналу, що навчає) для ефективного засвоєння матеріалу;

виражений ступінь обмеження (2 ступінь) - особа здатна засвоювати лише окремі види робіт або завдань за індивідуальною програмою, часто потребує навчання вдома або додаткових умов для навчання, постійної підтримки спеціалістів та допоміжних засобів для забезпечення засвоєння навіть обмеженого обсягу знань і навичок;

серйозний ступінь обмеження (3 ступінь) - особа не здатна або практично не здатна до цілеспрямованого навчання навіть за організації додаткових умов для навчання і потребує постійної інтенсивної допомоги. Може оволодівати лише базовими життєвими навичками та потребує індивідуального догляду та підтримки в повсякденному житті.

Здатність до трудової діяльності - сукупність фізичних, соціальних та психологічних можливостей людини, яка визначається станом здоров'я, що дає змогу їй займатися різного виду трудовою діяльністю.

Професійна працездатність - здатність людини якісно виконувати роботу, що передбачена конкретною професією, яка дає змогу реалізувати трудову зайнятість у певній

сфері виробництва відповідно до вимог змісту і обсягу виробничого навантаження, встановленого режиму роботи та умов виробничого середовища.

Параметри оцінки - збереження або втрата професійної здатності, можливість трудової діяльності за іншою професією, яка за кваліфікацією дорівнює попередній, оцінка допустимого обсягу роботи у своїй професії і посаді, можливість трудової зайнятості в звичайних або спеціально створених умовах.

Існують такі ступені обмеження здатності до трудової діяльності:

нормальна здатність до трудової діяльності - особа здатна виконувати всі види трудової діяльності без жодних обмежень, вона має можливість працювати на рівні, що відповідає її професійній підготовці та кваліфікації;

легкий ступінь обмеження - особа має знижену здатність виконувати деякі види діяльності, проте особа здатна виконувати основні обов'язки за допомогою незначних адаптацій або підтримки;

помірний ступінь обмеження (1 ступінь) - особа має частково втрачену можливість для повноцінної трудової діяльності, що може включати: втрату професії або значне обмеження кваліфікації, зменшення обсягу професійної трудової діяльності більше ніж на 25 відсотків, значні труднощі в набутті професії або працевлаштуванні, особливо для осіб, що раніше не працювали;

виражений ступінь обмеження (2 ступінь) - особа може бути не здатна до провадження окремих видів трудової діяльності або до трудової діяльності взагалі, або здатна провадити різні види трудової діяльності шляхом створення відповідних умов праці із забезпеченням допоміжними засобами реабілітації та додатковим облаштуванням робочого місця, здійснення реабілітаційних заходів;

серйозний ступінь обмеження (3 ступінь) - особа не здатна до трудової діяльності взагалі або здатна провадити окремі види трудової діяльності за умови їх забезпечення допоміжними засобами реабілітації та додатковим облаштуванням робочого місця, здійснення реабілітаційних заходів, зокрема вдома.

Критерії стійкості розладів функцій організму

7. Порушення функцій організму є стійким за умови, що хвороба триває не менше 12 місяців, або очікується, що вона триватиме щонайменше 12 місяців або призведе до смерті особи, а також існують мінімальні шанси на значне покращення стану навіть за умов застосування найкращого доступного лікування.

Критерії визнання особи особою з інвалідністю

8. Підставою для визнання особи особою з інвалідністю є одночасна наявність таких обов'язкових умов:

стійкі порушення функцій організму - хвороба триває не менше 12 місяців, або очікується, що вона триватиме щонайменше 12 місяців або призведе до смерті особи, а також існують мінімальні шанси на значне покращення стану навіть за умов застосування найкращого доступного лікування;

обмеження життєдіяльності - особа має помірний (1 ступінь), виражений (2 ступінь) або значний (3 ступінь) ступінь обмеження здатності до самообслуговування, пересування, орієнтації, контролю своєї поведінки, спілкування, навчання, виконання трудової діяльності;

необхідність вжиття заходів соціального захисту - особа має потребу в підтримці в повсякденному житті, а саме: отриманні послуг з реабілітації, паліативної допомоги, забезпеченні технічними та іншими засобами реабілітації, забезпеченні лікарськими засобами для використання в амбулаторних умовах та/або медичними виробами для використання в амбулаторних та побутових умовах.

9. Для осіб, що мають захворювання та стани, визначені в додатку, встановлюється інвалідність на підставі медичних записів, що підтверджують відповідне захворювання та стан.

10. Особі, що визнається особою з інвалідністю, залежно від ступеня розладу функцій органів і систем організму та обмеження її життєдіяльності встановлюється одна з таких груп інвалідності:

перша (I), яка поділяється на підгрупи А і Б залежно від ступеня втрати здоров'я особами з інвалідністю та обсягу потреби в постійному сторонньому догляді, допомозі або нагляді;

друга (II);

третя (III).

11. Третя група інвалідності встановлюється особам, які мають помірний ступінь (1 ступінь) обмеження одного або кількох критеріїв життєдіяльності людини, що зумовлені захворюванням, наслідками травм або вродженими вадами.

12. Друга група інвалідності встановлюється, якщо особа має виражений ступінь (2 ступінь) обмеження одного або кількох критеріїв життєдіяльності людини, що зумовлені захворюванням, наслідками травм або вродженими вадами.

До II групи інвалідності можуть належати також особи, які мають дві хвороби або більше, що призводять до інвалідності, наслідки травми або вроджені порушення та їх комбінації, які в сукупності спричиняють виражене (2 ступінь) обмеження життєдіяльності особи та її працездатності.

13. Перша група інвалідності встановлюється, якщо особам має значний ступінь (3 ступінь) обмеження одного або кількох критеріїв життєдіяльності людини, що зумовлені захворюванням, наслідками травм або вродженими вадами.

До I групи належать особи з найважчим станом здоров'я, які повністю не здатні до самообслуговування, потребують постійного стороннього нагляду, догляду або допомоги, повністю залежні від інших осіб у виконанні життєво важливих соціально-побутових функцій або які частково здатні до виконання окремих елементів самообслуговування.

До підгрупи А I групи інвалідності належать особи з виключно високим ступенем втрати здоров'я, який спричиняє до виникнення потреби у постійному сторонньому нагляді, догляді або допомозі інших осіб і фактичну нездатність до самообслуговування.

Критеріями встановлення підгрупи А І групи інвалідності є ступінь втрати здоров'я, що спричиняє повну нездатність до самообслуговування та повну залежність від інших осіб (необхідність постійного стороннього нагляду, догляду або допомоги).

До підгрупи Б І групи інвалідності належать особи з високим ступенем втрати здоров'я, який спричиняє значну залежність від інших осіб у виконанні життєво важливих соціально-побутових функцій і часткову нездатність до виконання окремих елементів самообслуговування.

Критеріями встановлення підгрупи Б І групи інвалідності є ступінь втрати здоров'я, що спричиняє втрату можливості самостійного задоволення з допомогою технічних засобів і за умови відповідного облаштування житла більшості життєво необхідних фізіологічних та побутових потреб.

14. Строк повторного огляду визначається з урахуванням стану, прогнозу розвитку захворювання та реабілітаційного потенціалу.

Строк встановлення інвалідності

15. Інвалідність встановлюється на такі строки:

для осіб, які мають анатомічні дефекти, інші необоротні порушення функцій органів і систем організму згідно з частиною І додатка, - безстроково;

для осіб, які проходять повторне оцінювання і мають інвалідність І групи протягом 5 років, - безстроково;

для осіб, які мають онкологічні та онкогематологічні захворювання з несприятливим прогнозом згідно з частиною ІІ додатка, - на 5 років;

для осіб, які мають хронічні захворювання з тяжким перебігом згідно з частиною ІІІ додатка, - на 5 років;

для осіб, яким вперше встановлюється ІІІ група інвалідності, - на 1 рік;

для осіб, яким вперше встановлюється ІІ група інвалідності, - на 2 роки;

для осіб, що проходять повторне оцінювання, - на 1-3 роки.

Настанова із застосування критеріїв встановлення інвалідності

16. З метою сприяння експертним командам з оцінювання повсякденного функціонування особи в прийнятті обґрунтованих рішень щодо встановлення інвалідності МОЗ до 1 квітня 2025 р. розробляє та затверджує настанову, що регламентує застосування критеріїв для встановлення інвалідності. Така настанова є нормативним документом, який містить рекомендації щодо методів діагностики захворювань та критеріїв інвалідності, пов'язаних із різними захворюваннями.

І. ПЕРЕЛІК
анатомічних дефектів та захворювань, при яких група
інвалідності встановлюється без строку повторного оцінювання

Група інвалідності ІА

1. Кукси обох верхніх кінцівок - на рівні плеча.
2. Кукси двох нижніх кінцівок - на рівні гомілки та вище у поєднанні з куксою однієї верхньої кінцівки.
3. Психічні розлади із стійкими, значно вираженими психопатологічними синдромами (деменція; олігофренія: ідіотія, імбецильність; слабоумство внаслідок шизофренії та епілепсії).
4. Хвороби центральної та периферичної нервової системи з прогресуючим перебігом, наслідки травм та інших захворювань нервової системи із незворотними, значно вираженими порушеннями рухових, мовних та зорових функцій (тетра- або триплегія, верхня або нижня параплегія, виражена атаксія, грубий паркінсоновський та гіперкінетичний синдроми з неможливістю стояти та ходити, виражені бульбарні порушення, тотальна афазія, повна сліпота або концентричне звуження полів зору до 10 градусів від точки фіксації на обидва ока).
5. Різко виражена контрактура або анкілози плечових, ліктьових, променево-зап'ясткових суглобів верхніх кінцівок або кульшових, колінних, гомілково-ступеневих суглобів нижніх кінцівок у функціонально не вигідному положенні (у разі неможливості ендопротезування).
6. Поєднання сліпоти на обидва ока (коригована гострота зору нижче ніж 0,1 або концентричне звуження полів зору до 25 градусів від точки фіксації) із загальною соматичною патологією, що призводить до високого ступеня втрати здоров'я та повної залежності від інших осіб; або з ампутаціями нижніх кінцівок на рівні стегна або однієї верхньої кінцівки; або з повною глухотою.

Група інвалідності ІБ

7. Двобічний анофтальм (відсутність очей, вроджені рудиментарні очні яблука).
8. Сліпота (гострота зору з переносною корекцією менше ніж 0,05 або концентричне звуження поля зору до 10 градусів від точки фіксації) на обидва ока внаслідок стійких незворотних змін.
9. Кукси обох нижніх кінцівок на рівні нижньої третини стегон і вище.
10. Хвороби центральної та периферичної нервової системи з прогресуючим перебігом і наслідки травм та інших уражень нервової системи з незворотними, значно вираженими

порушеннями рухових, мовних та зорових функцій (верхня або нижня параплегія, геміплегія, виражена атаксія, тотальна афазія, повна сліпота тощо).

11. Психічні захворювання: люцидна кататонія, яка триває понад один рік, слабоумство внаслідок епілепсії з частими (15 і більше разів на місяць) епілептичними нападами.

12. Двобічна відсутність чотирьох, трьох пальців кистей, включаючи перший.

13. Кукси верхніх кінцівок на рівні передпліччя у різних поєднаннях.

14. Різко виражена контрактура або анкілоз суглобів китиць у функціонально не вигідному положенні.

Група інвалідності II

15. Відсутність однієї легені та хронічна легенева недостатність II ступеня внаслідок патологічних змін другої легені.

16. Стійкий повний птоз на обох очах після всіх видів відновного лікування та необоротні зміни органу зору з гостротою зору з переносною корекцією 0,05-0,08 або концентричним звуженням поля зору до 20 градусів від точки фіксації на обидва ока або на око, що краще бачить.

17. Параліч нижньої кінцівки, виражені тетрапарез, трипарез, верхній або нижній парапарез, геміпарез за неефективності заходів фізичної реабілітації.

18. Паркінсонівський синдром внаслідок хвороби Паркінсона або вторинного паркінсонізму з вираженими акінетико-ригідним, дискінетичним та постуральним синдромами.

19. Дефекти черепа (60 кв. сантиметрів і більше), не заміщені аутокісткою.

20. Екзартикуляція верхньої кінцівки в плечовому суглобі, екзартикуляція стегна.

21. Коротка кукса стегна у разі неможливості протезування.

22. Кукса обох гомілок.

23. Хибна кукса нижньої кінцівки або обох стоп на рівні суглоба Шопара у разі неможливості реабілітації і протезування.

24. Анкілоз або різко виражена контрактура кульшового суглоба (порушення функції суглоба III ступеня) з вираженою контрактурою, анкілозом колінного суглоба, ампутаційною куксою ступні на рівні суглоба Лісфранка та вищому рівні за неефективності та безперспективності реабілітаційних заходів.

25. Кукса стегна чи гомілки в поєднанні з іншою незворотною патологією у разі неможливості реабілітації, що призводить у сукупності до обмеження життєдіяльності II ступеня.

26. Деформація грудної клітини внаслідок резекції п'яти та більше ребер за наявності легеневої недостатності II ступеня.

27. Кукса верхньої або нижньої кінцівки, поєднана з глухотою на обидва вуха або відсутністю зору на одне око, або помірною афазією.

28. Параліч або виражений парез однієї кінцівки, поєднаний з глухотою на обидва вуха або відсутністю зору на одне око, або помірною афазією, або помірними розладами функції тазових органів.

29. Цукровий діабет (середнього або тяжкого перебігу) в поєднанні з ампутацією нижньої кінцівки на рівні верхньої третини гомілки та вище.

30. Калова (сечова) нориця, неприродний задній прохід за неефективності або наявності протипоказань до оперативного втручання.

31. Кукса стегна за помірного порушення рухових чи статичних функцій іншої нижньої кінцівки (деформуючий артроз кульшового суглоба I-II ступенів, неправильно зрослий злам стегнової кістки із скривленням осі, вкорочення кінцівки на 2-3 сантиметри, фіброзний анкілоз колінного суглоба, помірна контрактура колінного суглоба, помірна контрактура скокового суглоба, порушення функції суглоба II ступеня).

32. Стан після трансплантації внутрішніх органів за умови сприятливого перебігу післяопераційного періоду.

33. Стан після ендопротезування двох суглобів (кульшових, колінних) у різних поєднаннях.

34. Психічне захворювання, інвалідність внаслідок якого триває більше десяти років.

35. Єдина функціонуюча нирка за наявності хронічної ниркової недостатності III ступеня.

Група інвалідності III

36. Відсутність одного ока.

37. Стійкий повний птоз на одному оці після проведення усіх видів відновного лікування.

38. Сліпота на одне око (гострота зору з переносною корекцією 0,05 і нижче або концентричне звуження поля зору до 10 градусів від точки фіксації) або ураження обох очей (зниження гостроти зору з переносною корекцією 0,1 і нижче або концентричне звуження поля зору до 25 градусів від точки фіксації).

39. Двобічна глибока туговухість з підвищенням порогів повітряної провідності 86 дБ та більше на частотах 500-4000 Гц у разі неможливості хірургічної корекції.

40. Стійка трахеостома.

41. Стеноз гортані II-III ступенів внаслідок травматичного або інфекційного ураження нервово-м'язового апарату гортані з одно- або двобічним парезом і стійкою дисфонією у разі неможливості або неефективності хірургічного лікування.

42. Стійка афонія органічного генезу.

43. Дефект щелепи або твердого піднебіння, якщо протезування не забезпечує жування та ковтання і призводить до помірно вираженого дефіциту ваги тіла.

44. Спотворюючі обличчя рубці та дефекти, які не піддаються хірургічно-косметологічній корекції.

45. Карликовість із зростом нижче ніж 130 сантиметрів у чоловіків та 120 сантиметрів у жінок.

46. Помірна сенсорна афазія за неефективності логопедичної реабілітації.

47. Параліч кисті за неефективності фізичної реабілітації.

48. Помірний парез верхньої або нижньої кінцівки, що супроводжується значним обмеженням обсягу активних рухів в усіх суглобах за неефективності фізичної реабілітації.

49. Чужорідне тіло в речовині головного мозку (внаслідок травми), якщо травма супроводжувалась абсцесом мозку або менингоенцефалітом (введення чужорідних тіл у речовину головного мозку з метою лікування не є дефектом, і група інвалідності встановлюється залежно від порушень нервової системи та психіки).

50. Дефект кісток черепа (3 кв. сантиметри і більше), не заміщений аутокісткою.

51. Паркінсонівський синдром внаслідок хвороби Паркінсона або вторинного паркінсонізму з помірно вираженими акінетико-ригідним, дискінетичним та постуральним синдромами.

52. Кукса верхньої кінцівки на рівні променево-зап'ясткового суглобу та вище.

53. Хибний суглоб плеча або обох кісток передпліччя.

54. Відсутність усіх фаланг чотирьох пальців кисті, за винятком першого.

55. Відсутність трьох пальців кисті, включаючи перший; анкілоз чи виражена контрактура тих самих пальців у функціонально не вигідному положенні.

56. Відсутність першого та другого пальців з відповідними п'ястковими кістками.

57. Відсутність перших пальців обох кистей.

58. Відсутність трьох пальців кистей з відповідними п'ястковими кістками.

59. Кукса стегна чи гомілки.

60. Кукса стопи на рівні суглоба Лісфранка або на вищому рівні.

61. Двобічна кукса стопи з резекцією голівок плюсневих кісток за Шарпом.

62. Різко виражена контрактура або анкілоз двох надп'яtkово-гомілкових суглобів.

63. Різко виражена контрактура або анкілоз надп'яtkово-гомілкового суглоба з розташуванням стопи у функціонально не вигідному положенні.

64. Різко виражена контрактура чи анкілоз кульшового або колінного суглоба.

65. Вроджений або набутий вивих одного кульшового суглоба із значним порушенням функції.

66. Деформація грудної клітки внаслідок резекції трьох та більше ребер за наявності легеневої недостатності I ступеня і вище.

67. Хибний суглоб стегна чи обох кісток гомілки або великої гомілкової кістки за неефективності реабілітаційних заходів після п'яти років спостереження.

68. Нестійкий колінний або кульшовий суглоб з вираженим порушенням функції кінцівки.

69. Укорочення нижньої кінцівки на 7 сантиметрів і більше.

70. Сколіоз III ступеня, кіфосколіоз III ступеня з наявністю легеневої недостатності II ступеня, або сколіоз чи кіфосколіоз IV ступеня.

71. Анкілоз або різко виражена контрактура плечового або ліктьового суглоба у функціонально невідповідному положенні.

72. Нестабільність плечового або ліктьового суглоба у поєднанні з несправжнім суглобом однієї з кісток передпліччя за низького реабілітаційного потенціалу.

73. Контрактура передпліччя в положенні повної пронації.

74. Ішемічна контрактура Фолькмана з вираженим порушенням основних функціональних захватів кисті.

75. Деформуючий артроз кульшового суглоба IV ступеня з порушенням функції суглоба III ступеня та вище за низького реабілітаційного потенціалу.

76. Екстирпація шлунка, тотальна колопроктомія, панкреатоектомія за наявності цукрового діабету.

77. Первинний (тотальна тиреоїдектомія) або вторинний (внаслідок патології гіпофізу) гіпотиреоз у тяжкій формі в стадії субкомпенсації або декомпенсації за неефективності адекватного лікування.

78. Первинна (двобічна адреналектомія) або вторинна (внаслідок патології гіпофізу) надниркова недостатність у тяжкій формі.

79. Чужорідне тіло в серцевому м'язі або у перикарді внаслідок травми (поранення), штучний клапан серця, функціонуючий кардіостимулятор (введення чужорідних тіл у судини серця, міокард, перикард з метою лікування або діагностики не є дефектом, і група інвалідності встановлюється залежно від порушень функції серцево-судинної системи та обмеження життєдіяльності хворого).

80. Єдина функціонуюча нирка.

81. Відсутність однієї легені.

82. Двобічна мастектомія.

83. Однобічна мастектомія внаслідок злоякісного новоутворення.

84. Мікроцист (70 куб. сантиметрів та менше) або відсутність сечового міхура.

85. Цистектомія з транслокалізацією сечоводів у кишківник.

86. Рідкісні (орфанні) захворювання, що призводять до скорочення тривалості життя хворих або їх інвалідизації.

87. Розширена екстирпація матки з додатками за наявності онкологічних захворювань.

88. Травматична кастрація у чоловіків.

II. ПЕРЕЛІК
онкологічних та онкогематологічних захворювань з
несприятливим прогнозом

Захворювання та стан	Код згідно з національним класифікатором НК 025:2021 “Класифікатор хвороб та споріднених проблем охорони здоров’я”
Рак слинних залоз	C08.9
Рак стравоходу	C16.9
Рак шлунка, з віддаленими метастазами або неоперабельний, або нерезекційний, або рецидивуючий	C16.9
Рак товстої кишки, з віддаленими метастазами або неоперабельний, або нерезекційний, або рецидивуючий	C18
Дрібноклітинний рак товстої кишки	C18
Фіброламельярний рак	C22.0
Гепатоцелюлярна карцинома	C22.0
Холангіоцелюліома	C22.1
Рак жовчного міхура	C22.1
Гепатобластома	C22.2
Рак підшлункової залози	C25
Естезіоневробластома	C30.0
Синоназальний рак	C30.0

Дрібноклітинний рак тимуса	C31
Недрібноклітинний рак легені	C34
Саркоматоїдна карцинома легень, стадії II-IV	C34
Дрібноклітинний рак легень	C34
Саркома Юінга	C41
Остеосаркома, з віддаленими метастазами або неоперабельний чи нерезекційний	C41
Злоякісна меланома, слизових оболонок	C43
Злоякісний меланома шкіри з метастазами	C43
Карцинома клітин Меркеля, з метастазами	C44.6, C44.7, C44.3
Плевральна мезотеліома	C45
Десмопластична мезотеліома	C45.3
Перитонеальна мезотеліома	C45.1
Перикардіальна мезотеліома	C45.2
Саркоматозна мезотеліома	C45.9
Саркома Капоші легень	C46.7
Рак периферичних нервів, метастатичний або рецидивуючий	C47
Рак спинальних нервових корінців, метастатичний або рецидивуючий	C47
Первинний рак очеревини	C48.1, C80.1
Десмопластичні дрібноклітинні пухлини	C48.2

Перитонеальний муцинозний карциноматоз	C48.2
Первинний перитонеальний рак	C48.2
Лейоміосаркома	C49
Злоякісна гастроінтестинальна стромальна пухлина	C49
Саркома м'яких тканин, з віддаленими метастазами або рецидивуюча	C49
Альвеолярна саркома м'яких тканин	C49.9
Ангіосаркома	C49.9
Саркома з перестановкою C1C	C49.9
Рабдомиосаркома	C49.9
Атипова тератоїдна/рабдоїдна пухлина	C49.9, C72.9
Запальний рак молочної залози	C50.9
Ендометриальна стромальна саркома	C54.1
Метастатична ендометриальна аденокарцинома	C54.1
Злоякісна пухлина зародкових клітин (герміногенна пухлина)	C56, C62
Дрібноклітинний рак жіночих статевих шляхів	C57.9
Рак простати, гормонально-рефрактерний або з вісцеральними метастазами	C61
Дрібноклітинний рак простати	C61
Ниркова медулярна карцинома	C64.9
Рак сечовода, з віддаленими метастазами або неоперабельний, нерезекційний чи рецидивуючий	C66

Двостороння ретинобластома	C69.2
Астроцитома, стадії III і IV	C71.0-C71.9
Карцинома хориоїдального сплетення	C71.5
Медулобластома	C71.6
Злоякісні гліоми стовбура головного мозку - у дитинстві	C71.7
Анапластична епендимома	C71.9
Епендимобластома - дитяча пухлина мозку	C71.9
Гліобластома мультиформна (рак мозку)	C71.9
Гліома, стадії III і IV	C71.9
Злоякісна ектомезенхімома	C71.9
Олігодендрогліома, стадія III	C71.9
Первинна лімфома центральної нервової системи	C72.9
Анапластичний рак щитоподібної залози	C73
Рак голови та шиї, з віддаленими метастазами або неоперабельний, або нерезекційний	C76.0, C77
Рак тонкої кишки, з віддаленими метастазами або неоперабельний, нерезекційний чи рецидивуючий	C78.4
Рак нирки, неоперабельний або нерезекційний	C79
Злоякісна ренальна рабдоїдна пухлина	C79.0
Рак сечового міхура, з віддаленими метастазами або невиліковний, нерезектабельний	C79.1
Вторинна аденокарцинома головного мозку	C79.3

Хондросаркома, з мультимодальною терапією	C79.5
Рак наднирників, з віддаленими метастазами або невиліковний, нерезектабельний або рецидивуючий	C79.7
Анапластичний рак наднирників у дорослих, з віддаленими метастазами або невиліковний, нерезектабельний або рецидивуючий	C79.7
Рак молочної залози, з віддаленими метастазами або невиліковний, нерезектабельний	C79.81
Рак яєчників, з віддаленими метастазами або неоперабельний чи нерезекційний	C79.82
Карцинома невідомої первинної локалізації	C80
Лептоменінгеальний карциноматоз	C80.0
Ліпосаркома, метастатична або рецидивуюча	C80.1
NUT-карцинома	C80.9
Лімфома Ходжкіна, рефрактерна форма	C81
Лімфома з клітин мантійної зони	C83.1
Плазмобластна лімфома	C83.3
Первинна лімфома з випотом	C83.8
Неходжкінська лімфома	C85.9
Синдром Ріхтера	C85.9
Лімфоматоїдний гранулематоз, стадія III	C86.0
Бластний плазмацитоїдний дендритноклітинний новоутвір	C86.4
Ангіоімунобластна Т-клітинна лімфома	C86.5